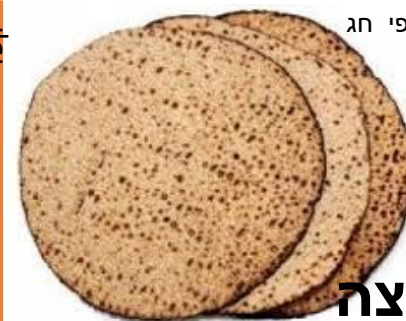

כתיבה ועריכה: מאיר אביטן

על קצה המצה מדריך להכנת הסדר

אביב תשפ"ג - 2023

ליל הסדר הוא יום שבו יצא העם היהודי לחירות, והוא גם יום ההולדת של עם ישראל. בלילה זה אנו עוברים מסע חווייתי אל ההיסטוריה והמורשת של עם ישראל, אנו מחדשים את מסע אבותינו משעבוד לחירות, שלמעשה הוא גם המסע האיש שלנו ושל משפחותינו עד לדורנו שבו זכינו להקמת המדינה

זמנים פסח תשפ"ג

בדיקת חמץ:

יום שלישי בערב, אור ליום רביעי י"ד ניסן ה'תשפ"ג (4.4.2023) מיד בתחילת הלילה לאחר תפילת מעריב.

סוף זמן אכילת חמץ:

יום רביעי י"ד ניסן ה'תשפ"ג (5.4.2023)
ירושלים: 10:05 תל אביב: 10:06 חיפה: 10:05
באר שבע: 10:07

סוף זמן ביעור חמץ:

יום רביעי י"ד ניסן ה'תשפ"ג (5.4.2023)
ירושלים: 11:23 תל אביב: 11:25
חיפה: 11:24 באר שבע: 11:25

הדלקת נרות יום טוב ראשון של פסח:

יום רביעי י"ד ניסן ה'תשפ"ג (5.4.2023)
ירושלים: 18:25 תל אביב: 18:42
חיפה: 18:35 באר שבע: 18:43

סוף זמן אכילת אפיקומן (חצות):

ירושלים: 12:41 תל אביב: 12:43
חיפה: 12:42 באר שבע: 12:43

ההכנות לסדר:

לכל אירוע שמח יש לעשות הכנות. גם לליל הסדר יש להתכונן. להלן רשימת ההכנות שסייעו לכם להגיע מוכנים אל ליל הסדר.

קערת הסדר או קערת הפסח היא צלחת מסורתית סמלית שבה מאכלים המייצגים רעיונות הקשורים לסדר הפסח וליציאת מצרים. נהוג להניחה במרכז השולחן בליל הסדר, על מנת שכל המשתתפים יראו אותה היטב. בעדות ובמסורות השונות קיימות גרסאות שונות לקערת הסדר, למאכלים המונחים בקערה, לצורת הנחתם בקערה, לאופן הכנתם ולפירוש משמעותם הסמלית של המאכלים

- קערה או צלחת גדולה (בתוכה יהיו המאכלים)
- שלוש מצות
- מרור (חסה או חזרת)
- זרוע (רגל קדמית של בהמה או כנפיים של עוף - צלויים)
- חרוסת (עשויה ממיני פירות רבים)
- כרפס (ירק כלשהו - סלרי, תפוח אדמה, עלי פטרוזיליה)
- קערת מי מלח (או מיץ לימון או חומץ)
- ביצה מבושלת
- יין עבור כל המסובים
- כוסות יין
- הגדה של פסח
- כריות להסבה
- הפתעות או שוברי הפתעות – ראו בר קוד לסריקה - עמוד 1
- כלים נאים מרחיבים דעתו של אדם
- סבלנות, נחת רוח
- חיוך...חיוך...חיוך...
- לזרום....
- אתם מוכנים...

2 כעת נעבור לשלב לקראת הישיבה בשולחן

הסדר, לפני שמתחילים:

כמו בני מלכים: מאחר שבליילה זה יש לנהוג כבני מלכים. אז תדאגו להיות כבן מלך או בת מלך, בלבוש, בשולחן ובשיח.

- הכנת הילדים הקטנים** (תדאגו שהילדים הקטנים נחים צהרים)
- בגדים:** להגיע לשולחן כמו בן ובת מלך!
- על השולחן:** שולחן ערוך, קערת סדר (עם המאכלים, בכל הגדה של פסח מצויר איך לסדר את המאכלים בתוך הקערה). **הגדה של פסח, איך יושבים?** (כולם מסביב לשולחן ובצורה הנוחה ביותר), יין, כוס יין לכל משתתף, **כוס של אליהו הנביא** (לנוהגים).

מתחילים..

- ברכות:** האב האם וכל בני המשפחה הנמצאים מסביב לשולחן מברכים איש את רעהו בברכת חג שמח וראוי שהאב או האם יברכו את ילדיהם בברכה מיוחדת לשנה זו וכך גם הבנים והבנות יברכו את הוריהם ובשעה זו יזכירו ויברכו את אלה הנמצאים במקומות אחרים היושבים לבד.

משמעות הצבע: **אדום – בירור הסימן ירוק – הפעולה**

סימני הסדר

- קדש:** עורך הסדר מבקש מכולם למזוג יין, את הסדר פותחים בקידוש. **אין אנו מקדשים את היין אלא את היום, הזמן.** בתוך שגרת ימי החול אנו נכנסים אל החג על ידי הקידוש, היוצר הבחנה בין ימי החג לימי החול.

הפעולה: בסיום הקידוש היושבים ושותים בהסבת שמאל.

- ורחץ:** אחר הקידוש נוטלים ידיים ללא ברכה, משום שאחר כך אוכלים את הכרפס (המתאבנים).

הפעולה: נוטלים ידיים ללא ברכה

כרפס: בתקופת חז"ל המנהג היווני-רומי היה לאכול בסעודה מתאבנים (נגזר מהמילה "תיאבון" - מנת פתיחה קטנה בתחילת ארוחה), כדי לשוות לארוחה תחושה של סעודה מפוארת. חכמים "גיירו" מנהג זה והנהיגו אותו כחלק מסעודת ליל הסדר, מאחר שבביליה זה יש לנהוג כבני מלכים. נוהגים לטבול את הירק במשקה כביטוי לחירות, על ידי שאנו אוכלים את הירק בצורה המשובחת (המפנקת) ביותר.

הפעולה: לוקחים (כמות קטנה) כרפס או ירק אחר כמנהג המשפחה, טובלים במי מלח (או מיץ לימון, חומץ) ומברכים כפי שמופיע בהגדה ברוך ... בורא פרי האדמה.

יחץ: כעת אנו מגיעים אל המאכל המשמעותי ביותר בחג - המצה. חציית המצה ושמירה החצי לאפיקומן (מחביאים את האפיקומן ושומרים אותו לאכילה שבסיום הסדר, שהיא זכר לאכילת קורבן פסח). נוהגים שהילדים 'חוטפים' את ה'אפיקומן' ומחזירים אותו תמורת מתנה, ואף זאת, במטרה לשמור על ערנותם לאורך כל הלילה.

הפעולה: מתוך שלוש המצות שבקערה לוקחים את המצה האמצעית ובוצעים אותה לשני חלקים. את החלק הגדול שומרים לאפיקומן ואת החלק הקטן מניחים בין שתי המצות.

מגיד: כעת הגענו אל החלק המרכזי בסדר - "והגדת לבנך" - אנו מספרים את סיפור יציאת מצרים ואת יסודות העבר הלאומי שלנו. גם אם אנחנו לבד אנו מספרים לעצמנו את הסיפור הזה אנו מעבירים מדור לדור, ובכך משמרים את הזיכרון של השחרור מהעבדות - יציאת מצרים.

הפעולה: מתחילים עפ"י ההגדה במילים "הא לחמא עניא", מגביהים את הקערה ושרים את הא לחמא עניא, יש קהילות שמסובבים את הקערה על גבי כל ראשי המסובין.

קריאת קטעי המגיד שבהגדה: בחלק המגיד אנו עושים פעולות משונות כדי למשוך את תשומת הלב של הילדים ולגרום לקטנים להתעניין. ההגדה מציעה דרכים חינוכיות שונות כדי שכל אחד מן המשתתפים ירגיש כאילו הוא יצא ממצרים:

לוקח

לכן בחלק זה של הסדר משתמשים בסמלים ובהמחשות שונים ומגוונים מראים את המצה ואת המרור, טועמים מן הסימנים, מספרים את הסיפורים בצורות שונות להעמקת החוויה, כגון המחזה, שירים, דקלומים, שאלות, התאמת התשובות לסגנונו של הבן. היעזרו בקישור לדרך שוברי פסח

הקטעים במגיד: הא לח מא ייזא (מה יש ביה) (מניחים את הקטרה מוזגים כוס שנ

עבדים היינו (מגלים את המצות), מעשה ברבי אליעזר, אמר רבי אליעזר, כנגד ארבעה בנים, מתחילה, ברוך שומר הבטחתו לישראל,

והיא שעמדה (מכסים את המצות ומגביהים את הכוס) צא ולמד, וירעו אותנו המצרים, ונצעק אל ה', ויוציאונו ה' ממצרים,

ובמופתים זה הדם (נוהגים להטיף מעט יין כשאומרים דם ואש ותימרות עשן),

דם צפרדע כינים ... (נוהגים להטיף מעט יין מן הכוס בעת הזכרת כל מכה ומכה),

רבי יהודה היה נותן בהם סימנים (כנ"ל נוהגים להטיף מעט יין), (רבי יוסי הגלילי) חוזרים וממלאים את הכוסות), כמה מעלות טובות ... דיינו, רבן גמליאל היה אומר ... פסח,

מצה (מגביהים את המצה ומראים למסובים)

ומרור (מגביהים את המרור ומראים למסובים), לפיכך (מכסים את המצות), הללויה, בצאת ישראל ממצרים,

ברוך אתה ה' גאל ישראל (מגביהים את הכוס ולמנהג אשכנז מברכים לפני השתייה ברוך ... בורא פרי הגפן ושותים את היין, כוס שנייה בהסבת שמאל)

רחצה: לאחר סיום הסימן "מגיד" ושתית כוס יין שניה רוחצים ידיים

הפעולה: נוטלים ידיים ומברכים על נטילת ידיים.

לוקח

מוציא מצה: אכילת המצה

הפעולה: מוציאים שתי מצות, העליונה והתחתונה שלמות, מברכים עליהן שתי ברכות: "המוציא לחם מן הארץ" ו"על אכילת מצה". אוכלים כמות של כזית מצה שזה שלוש רבעי מצה ולמי שקשה חצי מצה (יש אוכלים בכמות של שני זיתים של המצה) אוכלים בהסבה לשמאל - מפני שהיא מסמלת את החירות ואת היציאה מבית עבדים. (המידות מתייחסות למצת מכונה)

מרור: לאחר אכילת המצה מברכים על אכילת המרור, שטעמו מוסיף חוויה חושית של טעם המרירות והשעבוד. **הפעולה:** את המרור (עלה קטן או בינוני של חסה) טובלים בחרוסת מברכים על אכילת מרור ואוכלים ללא הסבה - מפני שהוא מסמל את תקופת השעבוד.

כורך: הכורך הוא תזכורת למנהגו של הלל הזקן, שבזמן שבית המקדש היה קיים היו אוכלים יחדיו את המצה, המרור ובשר קורבן הפסח. **הפעולה:** לוקחים את המצה ועושים ממנה כריך, ובתוכו נותנים מרור ויש שמוסיפים גם את החרוסת. ואומרים: "זכר למקדש כהלל...ואוכלים בהסבת שמאל

שלחן עורף: לאחר שעברנו יחד את שימור הזיכרון של יציאת מצרים, ניגשים לארוחה בשמחה ובכבוד של בני חורין

צפון: האפיקומן - המצה שהחבאנו, היא המנה האחרונה של ליל הסדר ולאחריו לא אוכלים עוד, כדי שישאר טעם המצה בפה. **הפעולה:** לוקחים האפיקומן כזית מצה (שלושת רבעי מצה ולמי שקשה חצי מצה).

ברך: ברכת המזון **הפעולה:** מוזגים כוס יין שלישית, מברכים ברכת המזון, בסיום מברכים... בורא פרי הגפן שותים כוס שלישית של יין בהסבה. מוזגים כוס רביעית ויש נוהגים למזוג כעת כוס של אליהו הנביא ופתיחת הדלת

הלל: אמירת ההלל היא הודיה ושבח על הטוב שנפל בחלקנו. אנו צריכים לשאוף שהשירה תנבע מתוך התעוררות רגשית ומתוך שמחה גם בימים אלו **הפעולה:** אומרים הלל ושותים כוס יין רביעית בהסבה.

נרצה: סיום הסדר וממשיכים בשיר החג ובשיר השירים